

LANDBOUWTERMEN IN GEMERT.

Naar aanleiding van wat de Heer M. Boselie publiceerde in Brabants Heem, XVII, 6, nov.-dec. 1965, p. 144, over landbouwtermen in Berlicum, is het wel eens interessant om deze eens te vergelijken met de Gemertse woorden - voor zover ze ons bekend zijn - voor dezelfde begrippen. Bovendien is getracht het woordgeslacht aan te geven voor de zelfstandige naamwoorden en zijn nog enkele andere notities gemaakt.

<u>Berlicum:</u>	<u>Gemert:</u>	<u>Nederlands:</u>
eeren	-teule	ploegen (met houten rolploeg en één paard).
umbroken	-blekke	ondiep ploegen (later dieper).
groews	-groews(v)	grasland.
	-skeure	sheuren (van grasland).
eegt	-eegt(v)	eg.
zicht	-zeecht(v)	zicht, sikkel.
berhook	-pikhaok(m)	pikhaak.
bijnen	-binge	binden.
gerven	-gèrwe	schoven (niet te dik voor het drogen!).
gaasten	-tijle(m)	4 tot 6 (?) schoven (dikwijls 8 of 12, bij slordig oogsten zelfs 32, maar droog werden die niet gemakkelijk!)
vim	-veem(m)	100 schoven.
gehord	-gehaord, haore	van haren = scherpen.
horhamer	-haorhammer(m)	haarhamer.
horpin	-haorpeen(v)	haarspit (aambeeldje in grond gestoken).
memmen	-strikkels, memme	oneffenheden aan de snede bij ongelijk kloppen.
	-wette	slijpen.
wetstrekel	-wetstrikkel(m)	kort latje waarop een soort schuursteen zat.
opgetaast	-id. van optaaste	optassen.
laastplots	-laastplats	
uitgezweet	-oitgezwit	
uitgebrujd	-oitgebruud of	
	-oitgebroejd	

bedden	-bedde, 'n bed(o)'n	Bed was een aantal gerwen op de dorsvloer in twee rijen, met de aren naar elkaar toe voor het dorsen. Eigenlijk lagen de aren van de ene rij over die van de andere. Na enige tijd ging men met de steel van de dorsvlegel onder de onderste aren door, zodat die boven kwamen te liggen.
vlegel	-vlegel (m)	dorsvlegel.
schobben	-skobbe, ne skob (m)	dikkere "schoof" opgebonden uitgedorst stro. "Ne skob" kon dikker zijn als "ne gèrw", omdat hij niet meer hoefde te drogen.
strowis	-stroiwis of wis stroi (m)	bundeltje stro (voor opbinden).
wan	-wan (m)	schelpvormige, ondiepe van stro op latten, met links en rechts een handvat.
blezen	-bleze (alleen mv) of bleeskes (o)	kaf.
wanmeulen	-wanmeulen (m)	wanmolen.
graanzeef	-graanzeef (v of o?)	graanzeef. Boselie schrijft: <u>het</u> graanzeef. Volgens van Dalen is zeef v., terwijl m. tussen haakjes wordt aangegeven. In het Gemerts zeggen we: 'n zeef. Dat geeft dus twee mogelijkheden: v. of o Verder zeggen we <u>deez</u> (v) zeef en niet <u>di</u> (o), dus is het in het Gemerts alleen vrouwelijk.
zessie	-zaisie (v)	zeis (alleen voor het maaien gras).
gestreken vat	???	
(27 pond)		
schepel	???	
(2 vat)		
mud (rogge)	???	
(70 kilo)		

Andere granen werden volgens Boselie volgens soortelijk gewicht gemeten in Berlicum. De precieze benamingen en grootte van deze maten zijn ons voor Gemert helaas nog niet bekend. Misschien kan een van onze lezers ons nader inlichten.

Wellicht is het aardig om hieraan het volgende toe te voegen:

'ne kromme bussel of kortweg krombussel: kort stro dat overschoot van een dorsbed. Hierom werd "ne gedrejde baand" gelegd: "ne wis van stroi, desnoods twee, "kroiseling", als het stro heel erg kort was. Dit korte stro werd gebruikt als "strawsel", maar ook wel als "vuujr" voor de "koei" of de "pèrd", vooral bij "haoverestroi", omdat daar nog wel eens 'n "eurke" (=aartje) in zat. In dat "eurke" zat dan nog wel eens "'n biuneke zaot" (=een korreltje graan).

Nog enkele benamingen voor graan:

eeve (v) -lichte haver. Dat dit woord vrouwelijk is blijkt uit:

"Deez eeve is nog kojjer as de diej."

(Vgl. "deez vrouw en de diej").

gaarst (m) -gerst.

rog (m) -rogge.

terw (m) -tarwe.

boekend (m) -boekweit. (boekende zimmele=zemelen van boekweit.)

haover (v) -haver.

Wij zijn er ons van bewust dat deze opsomming verre van volledig is en dat er misschien nog onjuistheden in zitten. Wij hopen echter een voorbeeld gegeven te hebben van wat men allemaal kan vinden als men gewoon eens gaat zitten denken aan een of andere werkzaamheid van vroeger. Zouden onze lezers ook eens zoiets willen doen voor het boerenbedrijf of voor andere (oude) vakken?

Wij houden ons zeer gaarne aanbevolen.

M.G.J. van den Boom.
W.J.Vos.